Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (üheksas koda)

4. märts 2021 *

Eelotsusetaotlus – Õigusaktide ühtlustamine – Taimekaitsevahendite turuleviimine – Määrus (EÜ) nr 1107/2009 – Artikli 52 lõige 1 – Paralleelse kaubanduse luba – Selle loa isiklik olemus

Kohtuasjas C-912/19,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Oberlandesgericht Düsseldorfi (liidumaa kõrgeim üldkohus Düsseldorfis, Saksamaa) 4. detsembri 2019. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 13. detsembril 2019, menetluses

Agrimotion S.A.

versus

ADAMA Deutschland GmbH,

EUROOPA KOHUS (üheksas koda),

koosseisus: koja president N. Piçarra, kohtunikud S. Rodin (ettekandja) ja K. Jürimäe,

kohtujurist: E. Tanchev,

kohtusekretär: A. Calot Escobar,

arvestades kirjalikku menetlust,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

– Agrimotion S.A., esindaja: *Rechtsanwalt* C. Schmalschläger,

– ADAMA Deutschland GmbH, esindaja: *Rechtsanwalt* K. Welkerling,

– Euroopa Komisjon, esindajad: F. Castilla Contreras, B. Eggers ja I. Naglis,

arvestades pärast kohtujuristi ärakuulamist tehtud otsust lahendada kohtuasi ilma kohtujuristi ettepanekuta,

on teinud järgmise

* Kohtumenetluse keel: saksa.

otsuse

1 Eelotsusetaotlus puudutab küsimust, kuidas tõlgendada Euroopa Parlamendi ja nõukogu 21. oktoobri 2009. aasta määruse (EÜ) nr 1107/2009 taimekaitsevahendite turulelaskmise ja nõukogu direktiivide 79/117/EMÜ ja 91/414/EMÜ kehtetuks tunnistamise kohta (ELT 2009, L 309, lk 1) artiklit 52.

2 Taotlus on esitatud Agrimotion S.A. ja ADAMA Deutschland GmbH vahelises kohtuvaidluses, mis puudutab taimekaitsevahendite turustamist Saksamaal esimesena nimetatud isiku poolt.

Õiguslik raamistik

3 Määruse nr 1107/2009 põhjendustes 8 ja 9 on märgitud:

„(8) Käesoleva määruse eesmärk on tagada inimeste ja loomade tervise ning keskkonna kaitse kõrge tase ning samal ajal tagada ühenduse põllumajanduse konkurentsivõime. […]

(9) Selleks et kõrvaldada võimalikult palju taimekaitsevahenditega kauplemisel esinevaid takistusi, mis tulenevad liikmesriikide erinevast kaitsetasemest, tuleks käesoleva määrusega kehtestada ka ühtlustatud eeskirjad toimeainete heakskiitmiseks ja taimekaitsevahendite turulelaskmiseks, sealhulgas lubade vastastikuse tunnustamise ja paralleelse kaubanduse eeskirjad. Käesoleva määruse eesmärk on seega suurendada nende toodete vaba liikumist ja kättesaadavust liikmesriikides.“

4 Määruse nr 1107/2009 III peatükk „Taimekaitsevahendid“ koosneb kahest jaost. 1. jagu „Luba“ on omakorda jaotatud kuueks alajaoks. Alajagude 1, 2 ja 5 pealkiri on vastavalt „Nõuded ja sisu“, „Menetlus“ ja „Erijuhud“.

5 Määruse III peatüki 1. jao 1. alajakku kuuluvas artiklis 28 „Loa andmine turulelaskmiseks ja kasutamiseks“ on sätestatud:

„1. Taimekaitsevahendit ei lasta turule ega kasutata, kui asjaomane liikmesriik ei ole selleks kooskõlas käesoleva määrusega luba andnud.

2. Erandina lõikest 1 ei ole luba nõutav järgmistel juhtudel:

[…]

e) sellise taimekaitsevahendi turulelaskmine ja kasutamine, millele on välja antud paralleelse kaubanduse luba vastavalt artiklile 52.“

6 Nimetatud määruse III peatüki 1. jao 2. alajakku kuuluva artikli 33 „Loa saamise või muutmise taotlus“ lõikes 1 on ette nähtud:

„Taotleja, kes soovib taimekaitsevahendi turule lasta, taotleb luba või selle muutmist isiklikult või esindaja vahendusel igalt liikmesriigilt, kus taimekaitsevahendit turule lasta kavatsetakse.“

7 Sama määruse III peatüki 1. jao 5. alajakku kuuluva artikli 52 „Paralleelne kaubandus“ lõikes 1 on sätestatud:

„Tingimusel et saadakse paralleelse kaubanduse luba, võib ühes liikmesriigis (päritoluliikmesriik) lubatud taimekaitsevahendit kasutusele võtta, turule lasta ja kasutada teises liikmesriigis (sihtliikmesriik), kui see liikmesriik määrab kindlaks, et kõnealune taimekaitsevahend on oma koostiselt identne tema territooriumil juba lubatud taimekaitsevahendiga (võrdlustoode). Taotlus esitatakse sihtliikmesriigi pädevale asutusele.“

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimus

8 Saksamaal asuv äriühing ADAMA Deutschland turustab selles liikmesriigis taimekaitsevahendeid, millele ta on saanud müügiloa. Ta turustab neid taimekaitsevahendeid ka teistes liikmesriikides, kus Poolas asuv ettevõtja Agrimotion ostab neid eesmärgiga viia need uuesti turule ja neid Saksamaal turustada.

9 Enne taimekaitsevahendite Saksamaale toomist kinnitab Agrimotion neile uued märgised, millel on muu hulgas kirjas Agrimotioni nimi, taimekaitsevahendi uus nimi, Saksamaal loa saanud võrdlustoote nimi ja paralleelse kaubanduse loa omaniku nimi Saksamaal, käesoleval juhul Bernbeck LLP.

10 Kuna ADAMA Deutschland leidis, et Agrimotionil ei ole õigust müüa põhikohtuasjas käsitletavaid taimekaitsevahendeid Saksamaal, kuna paralleelse kaubanduse loa omanik oli Bernbeck, mitte Agrimotion, siis esitas ta Landgericht Düsseldorfile (Düsseldorfi esimese astme kohus, Saksamaa) hagi nõudega kohustada nimetatud äriühingut nende toodete turustamist lõpetama.

11 Landgericht Düsseldorf (Düsseldorfi esimese astme kohus) rahuldas selle nõude ja tunnistas kostja kohustust hüvitada ADAMA Deutschlandile tekitatud kahju. Asjaomane kohus tugines asjaolule, et Agrimotion ei saanud tugineda Bernbeckile antud paralleelse kaubanduse loale, kuna selline luba on määruse nr 1107/2009 artikli 52 lõike 4 teise lõigu kohaselt isiklik.

12 Agrimotion esitas selle otsuse peale Oberlandesgericht Düsseldorfile (liidumaa kõrgeim üldkohus Düsseldorfis, Saksamaa) apellatsioonkaebuse, väites, et vastavalt Saksamaa pädeva ametiasutuse, nimelt Bundesamt für Verbraucherschutz und Lebensmittelsicherheiti (Saksamaa tarbijakaitse ja toiduohutuse föderaalamet) väljendatud õiguslikule seisukohale ja teistes liikmesriikides järgitud praktikale võib ta tugineda Bernbeckile antud paralleelsele müügiloale, kuna viimati nimetatud äriühingu nimi on kantud taimekaitsevahendite uuele märgisele.

13 Eelotsusetaotluse esitanud kohtul on tekkinud küsimus, kas määruse nr 1107/2009 artiklit 52 tuleb tõlgendada Agrimotioni kaitstava seisukoha kasuks.

14 Ta toob välja, et Euroopa Kohus on 8. novembri 2007. aasta kohtuotsuses Escalier ja Bonnarel (C-260/06 ja C-261/06, EU:C:2007:659, punkt 37 jj) otsustanud, et võttes arvesse taimekaitsevahendite ohtlikkust ja nende kasutamisega seotud ohtusid, võis müügiloa isiklikkus olla põhjendatud vajadusega tõhusalt ja usaldusväärselt kontrollida, kas nõukogu 15. juuli 1991. aasta direktiivi 91/414/EMÜ taimekaitsevahendite turuleviimise kohta (EÜT 1991, L 230, lk 1; ELT eriväljaanne 03/11, lk 332) nõudeid on täidetud. Teatavas osas Saksa kohtupraktikast ja õiguskirjandusest on asutud seisukohale, et seda kohtupraktikat tuleb kohaldada ka määruse nr 1107/2009 raames, millega tunnistati kehtetuks ja asendati direktiiv 91/414, seda eelkõige seetõttu, et selle määruse artikli 52 lõike 4 teises lõigus on nähtud ette võimalus anda ühele ja samale tootele mitu paralleelse kaubanduse luba.

15 Eelotsusetaotluse esitanud kohus väljendab siiski selle seisukoha suhtes kahtlusi, rõhutades, et määruse nr 1107/2009 eesmärk on selle põhjendusest 9 tulenevalt „kõrvaldada võimalikult palju taimekaitsevahenditega kauplemisel esinevaid takistusi, mis tulenevad liikmesriikide erinevast kaitsetasemest“.

16 Lisaks võib olukorras, millega on tegemist käesolevas asjas, kus asjaomast taimekaitsevahendit turule viiv ettevõtja ei ole see, kellele on väljastatud paralleelse kaubanduse luba, paralleelse kaubanduse loa omaniku märkimine selle toote märgisel võimaldada tõhusalt ja usaldusväärselt kontrollida, kas taimekaitsevahendite ohtlikkuse ja nende kasutamise ohtlikkusega seotud õiguslikud nõuded on täidetud.

17 Lõpetuseks märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus, et teatavates liikmesriikides on paralleelse kaubandusega seotud dokumentides taimekaitsevahendi müügiloa omanik ja taimekaitsevahendi importija eristatud.

18 Nendel asjaoludel otsustas Oberlandesgericht Düsseldorf (liidumaa kõrgeim kohus Düsseldorfis) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmise eelotsuse küsimuse:

„Kas ettevõtja, kes laseb päritoluliikmesriigis loa saanud taimekaitsevahendi sihtliikmesriigis turule, saab tugineda sihtliikmesriigi pädeva asutuse poolt kolmandale ettevõtjale antud paralleelse kaubanduse loale, kui selle taimekaitsevahendiga täidetud kanistritel, millega taimekaitsevahend sihtliikmesriigis turule lastakse, on märgitud nii loa omanik kui ka importiv ettevõtja? Kui esineb täiendavaid tingimusi, siis millised need on?“

Eelotsuse küsimuse analüüs

19 Oma küsimusega palub eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt selgitada, kas määruse nr 1107/2009 artikli 52 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et üksnes paralleelse kaubanduse loa omanik võib viia taimekaitsevahendi loa väljastanud liikmesriigi turule.

20 Kõnealuse sätte sõnastuse kohaselt võib ühes liikmesriigis lubatud taimekaitsevahendit kasutusele võtta, turule lasta ja kasutada teises liikmesriigis, kui see liikmesriik määrab kindlaks, et kõnealune taimekaitsevahend on oma koostiselt identne tema territooriumil juba lubatud taimekaitsevahendiga (võrdlustoode).

21 Seoses sellega tuleb meelde tuletada, et liidu õigusnormi tõlgendamisel ei tule arvesse võtta mitte ainult normi sõnastust, vaid ka selle konteksti, üldist ülesehitust ning selle õigusaktiga taotletavaid eesmärke, mille osa õigusnorm on. Ka liidu õigusnormi kujunemislugu võib anda asjakohast teavet liigu õiguse normi tõlgendamiseks (vt selle kohta 25. juuni 2020. aasta kohtuotsus A jt (Aalteri ja Nevele tuulepargid), C-24/19, EU:C:2020:503, punkt 37).

22 Mis puudutab määruse nr 1107/2009 artikli 52 lõike 1 sõnastust, siis see üksi ei võimalda vastata küsimusele, kas seda sätet tuleb tõlgendada nii, et üksnes paralleelse kaubanduse loa omanik võib viia taimekaitsevahendi loa väljastanud liikmesriigi turule.

23 Küll aga õigustavad sellise tõlgenduse andmist nii selle määruse üldine ülesehitus, eesmärk kui ka artikli 52 lõike 1 kujunemislugu.

24 Nimelt tuleb määruse nr 1107/2009 üldise ülesehituse kohta märkida, et selle määruse III peatüki 1. jakku „Luba“ kuuluvas 2. alajaos „Menetlus“ reguleeritakse taimekaitsevahendite liikmesriigi turule viimise taotluste läbivaatamise tavamenetlust.

25 Sellesse 2. alajakku kuuluva artikli 33 lõikes 1 on aga sätestatud: „[t]aotleja, kes soovib taimekaitsevahendi turule lasta, taotleb luba või selle muutmist isiklikult või esindaja vahendusel igalt liikmesriigilt, kus taimekaitsevahendit turule lasta kavatsetakse“.

26 Sellest tuleneb, et taimekaitsevahendi luba on olemuselt isiklik, mistõttu selle omanik ei saa seda teisele isikule üle anda.

27 Sama kehtib paralleelse kaubanduse loa kohta, mis on ette nähtud määruse nr 1107/2009 artikli 52 lõikes 1.

28 Nimelt on 5. alajagu „Erijuhud“, kuhu kuulub artikli 52 lõige 1, osa määruse nr 1107/2009 samast jaost kui artikkel 33 – nimelt selle määruse III peatüki 1. jaost. Lisaks tuleneb selle määruse artikli 28 lõike 2 punktist e, et määruse artikkel 52 on erand üldreeglist, mille kohaselt võib taimekaitsevahendit turule viia või kasutada üksnes juhul, kui selleks on asjaomases liikmesriigis luba antud. Järelikult tuleb seda sätet tõlgendada kitsalt.

29 Määruse nr 1107/2009 artikli 52 lõikes 1 ei ole aga ette nähtud, et mõni muu isik kui paralleelse kaubanduse loa omanik võiks taimekaitsevahendi sihtliikmesriigis turule viia. Seega tuleb asuda seisukohale, et see luba on sarnaselt taimekaitsevahendi loaga olemuselt isiklik.

30 Lisaks sõltub määruse nr 1107/2009 artiklis 52 ette nähtud paralleelse kaubanduse eeskirja kohaldamine eelkõige selle määruse artiklis 33 ette nähtud loasüsteemi kohaldamisest, kuna esimesena osutatud sätte kohaselt võib paralleelse kaubanduse loa anda üksnes taimekaitsevahendi jaoks, mille koostis on identne sihtliikmesriigi territooriumil juba lubatud taimekaitsevahendiga, kusjuures seda toodet nimetatakse selles sättes „võrdlustooteks“.

31 Kui tuleks käsitada, et paralleelse kaubanduse luba ei ole olemuselt isiklik, kahjustaks see nimetatud määruse ühtsust, kuna isik, kellel ei ole sellist luba, võiks viia taimekaitsevahendi liikmesriigi turule, samas kui sellel turul on üksnes võrdlustoote loa omanikul õigus viia see toode seal turule.

32 Lisaks kinnitavad määruse nr 1107/2009 artikli 52 lõike 1 sellist tõlgendust, et paralleelse kaubanduse luba on oma olemuselt isiklik, selle määruse põhjendused 8 ja 9.

33 Nende põhjenduste kohaselt on määruse nr 1107/2009 eesmärk tagada inimeste ja loomade tervise ning keskkonna kaitse kõrge tase ja samal ajal tagada Euroopa Liidu põllumajanduse konkurentsivõime ning seega suurendada nende toodete vaba liikumist ja kättesaadavust liikmesriikides, kõrvaldades takistused, mis tulenevad liikmesriikide erinevast kaitsetasemest ning ühtlustades eeskätt eeskirjad toimeainete heakskiitmiseks ja taimekaitsevahendite turulelaskmiseks.

34 Neil asjaoludel ei aita paralleelse kaubanduse loa isikliku olemuse tunnustamine kaasa mitte ainult eesmärgile tagada inimeste ja loomade tervise ning keskkonna kaitse kõrge tase, vaid on täielikult kooskõlas paralleelset kaubandust käsitlevate eeskirjade ühtlustamise loogikaga, millest on määruses nr 1107/2009 taimekaitsevahendite vaba liikumise suurendamiseks lähtutud.

35 Sellega seoses tuleb meelde tuletada, et 8. novembri 2007. aasta kohtuotsuses Escalier ja Bonnarel (C-260/06 ja C-261/06, EU:C:2007:659, punktid 40–42) tõdes Euroopa Kohus sisuliselt, et paralleelse kaubanduse loa isiklik olemus on põhjendatud eelkõige vajadusega vältida asjaomase toote ebaõige või kuritarvitava kasutamise ohtu.

36 Kuigi vastab tõele, et nimetatud kohtuotsus tehti direktiivi 91/414, mitte määruse nr 1107/2009 alusel, nähtub selle määruse kujunemisloost, eelkõige komisjoni 22. septembri 2008. aasta teatise Euroopa Parlamendile, mis käsitleb nõukogu ühist seisukohta Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (taimekaitsevahendite turuleviimise kohta) vastuvõtmise kohta (KOM(2008) 578 (lõplik)), punktist 3.2, et liidu seadusandja võttis seda kohtuotsust määruse nr 1107/2009 vastuvõtmisel arvesse.

37 Kõiki eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb eelotsusetaotluse esitanud kohtu küsimusele vastata, et määruse nr 1107/2009 artikli 52 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et taimekaitsevahendi võib paralleelse kaubanduse loa väljastanud liikmesriigi turule viia üksnes loa omanik.

Kohtukulud

38 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (üheksas koda) otsustab:

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 21. oktoobri 2009. aasta määruse (EÜ) nr 1107/2009 taimekaitsevahendite turulelaskmise ja nõukogu direktiivide 79/117/EMÜ ja 91/414/EMÜ kehtetuks tunnistamise kohta artikli 52 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et taimekaitsevahendi võib paralleelse kaubanduse loa väljastanud liikmesriigi turule viia üksnes loa omanik.

Allkirjad